

MUSIQA MADANIYATI DARSLARDA MULTIMEDIA DARSLARINING
AHAMIYATI

Yusupova Mehribonu Baxtiyor qizi

*Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti "Musika ta'lim va san'at"
magistratura magistranti*

Karimova Dildora Anvarovna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti fan nomzodi dotsenti

Annotatsiya-Ushbu maqolada musiqa madaniyati darslarida multimedia texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati yoritiladi. Multimedia vositalari orqali o'quvchilarning musiqa asarlarini chuqurroq idrok etishi, eshitish, ko'rish va tahlil qilish ko'nikmalarining rivojlanishi tahlil qilinadi. Shuningdek, interaktiv metodlar yordamida dars samaradorligini oshirish, o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish va ularning musiqa san'atiga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish masalalari ko'rib chiqiladi. Maqolada zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida multimedia darslarini tashkil etishning afzalliklari va amaliy jihatlari bayon etiladi.

Kalit so'zlar: multimedia texnologiyalari, interaktiv darslar, pedagogik yondashuv, ijodiy fikrlash, axborot texnologiyalari, dars samaradorligi, innovatsion usullar.

АННОТАЦИЯ

В данной статье подчеркивается важность использования мультимедийных технологий на уроках музыкальной культуры. С помощью мультимедийных средств анализируется углубленное восприятие музыкальных произведений учащимися, развитие слуховых, визуальных и аналитических навыков. Также рассматриваются вопросы повышения эффективности урока с использованием интерактивных методов, развития творческого мышления учащихся и повышения их интереса к музыкальному искусству. В статье описываются преимущества и практические аспекты организации мультимедийных уроков на основе современных педагогических подходов.

Ключевые слова: мультимедийные технологии, интерактивные уроки, педагогический подход, творческое мышление, информационные технологии, эффективность урока, инновационные методы.

ABSTRACT

This article highlights the importance of using multimedia technologies in music culture lessons. Through multimedia tools, students' deeper perception of musical works, development of hearing, visual and analytical skills are analyzed. Also, issues of increasing the effectiveness of the lesson using interactive methods, developing students' creative thinking and increasing their interest in musical art are considered. The article describes the advantages and practical aspects of organizing multimedia lessons based on modern pedagogical approaches.

Keywords: *multimedia technologies, interactive lessons, pedagogical approach, creative thinking, information technologies, lesson effectiveness, innovative methods.*

KIRISH

Bugungi kunda multimedia texnologiyalari ta'lim jarayonini axborotlashtirishning eng istiqbolli yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalarini samarali joriy etish uchun dasturiy-metodik ta'minotni rivojlantirish, moddiy-texnik bazani mustahkamlash hamda professor-o'qituvchilarning malakasini muntazam oshirib borish muhim ahamiyat kasb etadi.

Umumta'lim maktablarida musiqa madaniyati darslarini multimedia ilovalari asosida tashkil etish an'anaviy ko'rgazmali vositalarga nisbatan ancha samaraliroq hisoblanadi. Chunki bunda matn, tasvir, video va audio materiallar uyg'unlashgan holda taqdim etilib, o'quvchilarning diqqatini jalb etadi, ularning xotirasini mustahkamlaydi hamda emotsional ta'sir orqali bilimlarni yaxshiroq o'zlashtirishga yordam beradi.[1]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Multimedia texnologiyalaridan foydalanishda nafaqat grafik chizmalar va sxemalar, balki ovoz, animatsiya, video kabi turli vositalarni qo'llash muhim ahamiyatga ega. Bu esa axborotni o'quvchilarning qabul qilish darajasi — musiqiy idroki, hissiy qabul qilishi, qobiliyati hamda mantiqiy fikrlashiga mos ravishda, qulay va izchil ketma-ketlikda taqdim etish imkonini beradi. Shu sababli, dars mavzusiga mos multimedia vositalaridan foydalanish orqali tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quv jarayonini yanada qiziqarli qiladi, o'quvchilarning diqqatini faol ushlab turishga yordam beradi. Bundan tashqari, multimediali darslar o'quv materiallarini eshitish va ko'rish orqali qabul qilish imkonini kengaytiradi, taqdimot jarayonini tezlashtiradi va uning samaradorligini oshiradi.

Multimedia — bu zamonaviy axborotlarni turli ko'rinishlarda, jumladan videotasvirlar orqali badiiy va texnologik jihatdan uyg'unlashtirib taqdim etish vositasidir.[2] Uning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- axborotning turli shakllarda berilishi: matn, jadval, chizma, bezak, animatsiya va boshqalar;

- ovoz, musiqa, videolavhalar, telekadrlar va animatsiyalar orqali boyitilishi.

Multimedia ilovalari murakkab va ko'p qirrali tuzilishga ega bo'lgani sababli, ularni yaratishda maxsus uslubiy va didaktik yondashuv talab etiladi.

Multimedia ilovasini yaratish odatda quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

- o'quv materiallarini tanlash va ularni qismlarga ajratish;
- ilova ssenariysini ishlab chiqish (matn, nota, musiqa, grafik va boshqa elementlarning ketma-ketligini belgilash);
- taqdimot dizaynini o'quvchilar e'tiborini jalb qiladigan tarzda ishlab chiqish;
- media materiallarni (matn, tasvir, audio, video) tayyorlash va ularning uyg'unligini ta'minlash;

- tayyor ilovani sinovdan o'tkazish.[3]

Shu tarzda yaratilgan multimedia ilovalari darsning qaysi bosqichida va qanday faoliyat turida qo'llanilishi aniqlanadi. Aslida esa, ularni darsning istalgan qismida, o'quv materialining mazmuniga mos ravishda qo'llash mumkin. Multimediali ilovalarda taqdimot va ma'lumotnoma ko'rinishidagi materiallar joylashtirilishi mumkin. Ularga dars mavzusiga oid asosiy tushunchalar, muhim dalillar, tarixiy va nazariy ma'lumotlar, shuningdek fan elementlarini taqqoslashga xizmat qiluvchi jadvallar hamda qo'shimcha manbalar kiradi.

Multimedia loyihalarini yaratishda internet resurslari, zamonaviy multimedia ensiklopediyalari va elektron darsliklardan samarali foydalanish mumkin. Vaqt o'tishi bilan yanada mukammal multimedia ilovalari yaratiladi va ular tarkibidagi video, tasvir, grafik chizmalar, animatsiyalar, ovozli materiallar, mashqlar hamda o'qituvchining izohli tushuntirishlari kelgusida darslarning samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.[4]

Puxta rejalashtirilgan va mazmunan boy multimedia ilovalari asosida tashkil etilgan taqdimotlar o'quvchilarning e'tiborini dars materiallariga jalb etadi hamda ularning o'rganishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Biroq taqdimot dizaynini bezashda ortiqcha elementlardan foydalanish dars samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini unutmazlik zarur. Agar ilovada tashqi effektlar haddan tashqari ko'p bo'lsa, taqdimotning asosiy maqsadi susayadi.

Shu bois musiqa o'qituvchisi multimedia taqdimotlarini yaratishda muvozanatni saqlashi lozim. Ya'ni, o'quv materiallari va ularni to'ldiruvchi vizual hamda texnik elementlar o'rtasida uyg'unlik bo'lishi kerak. Bunday yondashuv o'quvchilarning diqqatini chalg'itmasdan, aksincha, materialni qiziqarli va samarali o'zlashtirishga xizmat qiladi. Bu tamoyillar nafaqat musiqa darslari, balki barcha fanlar bo'yicha multimedia taqdimotlarini tayyorlashda ham muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, musiqiy multimediali ilovalarni yaratishda ma'lum talab va qoidalarga amal qilish zarur. Ayniqsa, ilova ssenariysini ishlab chiqishda muayyan tamoyillarga rioya etish muhim hisoblanadi.[5]

XULOSA

Multimedia taqdimotlarini yaratishda ranglardan to'g'ri va samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ranglar tasvir, ovoz, grafik elementlar, animatsiyalar va voqealarning yanada jozibador va tushunarli bo'lishini ta'minlaydi. Matndagi muhim qismlarni ajratib ko'rsatishda qalin va kursiv shriftlardan foydalanish, shuningdek matn va fon uyg'unligini yagona uslub asosida tashkil etish tavsiya etiladi.

Xulosa qilib aytganda, musiqa darslarida multimedia vositalaridan foydalanish, ya'ni multimediali taqdimotlarni qo'llash o'quvchilarning musiqiy-nazariy bilimlari va amaliy ijrochilik ko'nikmalarini rivojlantirishda katta yordam beradi. Bunday yondashuv orqali o'quv materiallari vizual va eshitish asosida qabul qilinadi, mavzuni chuqurroq anglash hamda bilim va malakalarni turli interaktiv usullar orqali osonroq o'zlashtirish imkoniyati yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva B. – Musiqa o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2018.
2. Raximov M. – Umumta'lim maktablarida musiqa ta'limi. – Toshkent, 2016.
3. Nazarov K. – Pedagogik texnologiyalar va ularni amaliyotga joriy etish. – Toshkent, 2017.
4. N. Karimova. D Zuparova. Maxsus fanlarni o'qitish jarayonida multimedia vositalaridan foydalanish. 2015-yil, new.tdup.uz.
5. Soipova. D. Musiqiy va musiqiy-nazariy bilimlarni o'zlashtirish jarayonini takomillashtirish.-T.: 2006y.